

Dominika Dzwonkowska

Sprawozdanie z konferencji "Współczesne formy krytyki metafizyki", UKSW, Warszawa 14 listopada 2006

Studia Philosophiae Christianae 43/1, 229-231

2007

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SPRAWOZDANIA I RECENZJE

DOMINIKA DZWONKOWSKA
Institut Filozofii UKSW, Warszawa

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI *WSPÓŁCZESNE FORMY KRYTYKI METAFIZYKI,* UKSW, WARSZAWA 14 LISTOPADA 2006

Pytania metafizyczne od zawsze były stawiane przez człowieka i skłaniały do refleksji. Współczesna filozofia postulująca wyrugowanie metafizyki z filozofii, zdaje się zaprzeczać potrzebie zadawania tych pytań, różnie argumentując swoją postawę. Uczestnicy konferencji *Współczesne formy krytyki metafizyki* podjęli dyskusję nad współczesną kondycją metafizyki ukazaną przez pryzmat jej krytyki. Konferencja ta była czwartym spotkaniem w ramach Warszawskich Dni Filozoficznych, które są wspólnie organizowane przez studentów i pracowników naukowo-dydaktycznych Sekcji Filozofii Bytu, Boga i Religii.

Uczestników konferencji powitał Kierownik Katedry Metafizyki, ks. prof. UKSW dr hab. Paweł Mazanka, który wprowadził w tematykę spotkania, zwracając między innymi uwagę na fakt, że mimo rozwoju nauk przyrodniczych wciąż istnieje potrzeba uprawiania metafizyki. Następnie oficjalnego otwarcia konferencji dokonał Dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ks. prof. UKSW dr hab. Jan Krokos.

Pierwszy referat *Neopozytywistyczna krytyka metafizyki i jej filozoficzne założenia* wygłosił ks. prof. dr hab. Edmund Morawiec. Przedstawił on różne formy pozytywistycznej oraz neopozytywistycznej krytyki metafizyki. Prelegent zaznaczył, że to właśnie kry-

tyka była jednym z czynników, które przyczyniły się do rozwoju tej dziedziny filozofii. Krytyka doprowadziła do weryfikowania twierdzeń metafizyki i ciągłego udoskonalania jej jako nauki. Jednocześnie zauważył, że niektórzy krytycy błędnie rozumieli metafizykę, a niekiedy ich wiedza była bardzo powierzchowna, niepoprzedzona gruntownymi studiami krytykowanego kierunku.

Kolejnym prelegentem był prof. KUL dr hab. Henryk Kiereś, który w swoim wystąpieniu zatytułowanym *Każda krytyka metafizyki jest metafizyką*, wykazał, że całą filozofię wyznaczają dwie wielkie tradycje: realizm i idealizm. Ponieważ idealizm nie spełnia zasad dyskursu filozoficznego, stąd poszczególni przedstawiciele tej tradycji poddają krytyce osiągnięcia swoich poprzedników. Należałoby uznać, że krytyka w znacznej mierze dotyczy kierunków idealistycznych, a nie całej filozofii. Chociaż ta ciągła krytyka sprawia wrażenie żywotności, to jest to znak nieustannego kryzysu filozofii idealistycznej.

Po tym wystąpieniu miała miejsce dyskusja, która dotyczyła w głównej mierze określenia różnicy zachodzącej między metafizyką a ontologią, wyjaśnienia, czym jest *sacrum*, określenia różnic w odniesieniu do Absolutu w filozofii idealistycznej i realistycznej oraz skłonności człowieka do filozofii idealistycznych.

Po przerwie wystąpił ks. prof. UKSW dr hab. Jan Krokos z referatem *Czy fenomenologia jest metafizyką?* Przede wszystkim określił on metafizykę jako filozofię pierwszą w porządku przedmiotowym, która chce badać w sposób konieczny i niepowątpiewalny byt w aspekcie koniecznościowym. Następnie prelegent określił fenomenologię. Zwrócił uwagę na fakt, że poprzedza ona metafizykę oraz umożliwia metafizykę i teorię poznania. W takim sensie nie może ona być uznana za metafizykę, nie oznacza to jednak, że nie stawia tez metafizycznych. Ponadto, możliwa jest metafizyka fenomenologiczna, choć fenomenologia nie jest metafizyką.

Kolejny prelegent Vittorio Possenti z Uniwersytetu w Walencji nie mógł przyjechać do Polski, ale przesłał organizatorom treść swojego wystąpienia, zatytułowanego *Nihilizm europejski jako skrajne zaćmienie mądrości*, które zostało odczytane przez dr Dariusza Piętkę. Autor w referacie nawiązał do swojej książki *Nihilizm i metafizyka*, w której postuluje tzw. „trzecią drogę”. Jest to nawiązanie do dwóch włoskich kierunków badań nihilizmu. Jego koncepcja zakłada możliwość przewyciężenia nihilizmu. Miałoby to nastąpić poprzez odwrócenie punktów (centrów) odniesienia kultury zachodniej. Punkty

(centra) kultury to cztery etapy odpowiadające czterem wiekom, poczynając od XVI a kończąc na XIX. W tym okresie kultura przeszła kolejno przez następujące centra odniesienia: teologię, metafizykę, moralność ludzką, ekonomię. Gdzie nihilizm doprowadził do obalenia każdego z tych punktów, rozpoczynając od „śmierci Boga”, kolejno unicestwiał każdy z nich. Odwrócenie procesu nihilizmu polegałoby, więc na powrocie do punktów (centrów) odniesienia.

Następnie odbyła się dyskusja panelowa z udziałem: ks. prof. dr hab. Edmunda Morawca, ks. prof. dr hab. Jana Sochonia, prof. UKSW dr hab. Stanisława A. Porębskiego, ks. prof. UKSW dr hab. Jana Krokosa, ks. prof. UKSW dr hab. Pawła Mazanki, dr Dariusza Oko, dr Macieja Bały, dr Dariusza Piętki, dr Sylwii Zawadzkiej, mgr Joanny Stępczyńskiej oraz mgr Justyny Barczewskiej. W jej trakcie podjęto temat *Sposoby i potrzeba uprawiania filozofii klasycznej*. Uczestnicy przedstawili to zagadnienie z punktu widzenia prowadzonych przez siebie badań. Poruszono wiele istotnych kwestii. I tak między innymi ks. prof. dr hab. Edmund Morawiec scharakteryzował trzy kierunki krytyki metafizyki: z pozycji nauk szczegółowych, głoszących, że metafizyka jest niepotrzebna; z punktu widzenia jej przeciwników głoszących błędność zasad metafizyki oraz krytyki ze względu na jej chrześcijański charakter. Do krytyki nawiązał także dr Dariusz Oko zwracając uwagę między innymi na krytykę metafizyki prowadzoną przez teologów protestanckich. Dr Sylwia Zawadzka podkreśliła, że długo krytykowano sposób uprawiania metafizyki, a dopiero w XVIII wieku zanegowano potrzebę jej istnienia. Natomiast mgr Justyna Barczewska wykazała, że nie wszyscy przedstawiciele kierunków filozoficznych związanych z krytyką metafizyki podzielali te tendencje. Nawiązała ona do pozytywistów broniących potrzeby metafizyki w szerokim znaczeniu tego słowa. Podobnie jak odmienne są formy krytyki metafizyki, również różne są sposoby jej uprawiania. Tak na przykład na rolę kontemplacji w rozumieniu S. Swieżawskiego zwrócili uwagę ks. prof. UKSW dr hab. Paweł Mazanka oraz ks. prof. dr hab. Jan Sochoń. Po dyskusji uczestnicy konferencji zostali zaproszeni na pokaz filmu *Stefan Swieżawski, rozmowa ucznia z mistrzem. Istnienie i tajemnica*, prezentującego fragmenty wypowiedzi prof. S. Swieżawskiego na temat wybranych zagadnień filozoficznych.

Zamknięcia konferencji dokonał Dziekan Wydziału Filozofii Chrześcijańskiej ks. prof. UKSW dr hab. Jan Krokos.